

***Kansen voor KRW-implementatie
in de provincie Utrecht***

- Inputdocument voor detailanalyse –

**Provincie Utrecht
30 januari 2007**

Inhoudsopgave

1.	INLEIDING.....	5
1.1	Waarom dit document?	5
1.2	Doelen en status van dit document	5
1.3	Voor wie bestemd?	6
1.4	Vervolg.....	6
1.5	Leeswijzer	7
2.	ALGEMEEN BELEIDSKADER EN GEBIEDSGERICHTE PROJECTEN	9
2.1	Bestaand beleid	9
2.2	Beleid in ontwikkeling	9
2.3	Relatie met GGOR en WB21	9
2.4	Bestaande gebiedsgerichte projecten.....	10
3.	THEMATISCHE UITWERKING	13
3.1	Landbouw	13
3.2	Natuur	14
3.3	Drinkwater	15
3.4	Zwemwaterlocaties	16
3.5	Vaarwegen	17
3.6	Waterparels	17
3.7	Verdroging.....	18

4.	GEBIEDSGERICHTE UITWERKING	21
4.1	Gebiedsindeling.....	21
4.2	Gelderse Vallei en Eemland (gebied 1).....	22
4.3	Utrechtse Heuvelrug (gebied 2).....	23
4.4	Kromme Rijn (gebied 3).....	24
4.5	Utrecht Midden (gebied 4)	25
4.6	Westelijk Utrecht (gebied 5).....	26

Bijlagen:

1. Samenvatting AVP/ILG projecten
2. Samenvatting beleid WHP
3. Overzicht: zwemwaterlocaties en ILG-lijst verdrogingsbestrijding

Thematische kaarten:

1. Indeling landelijk gebied (Streekplan)
2. EHS (Streekplan)
3. Natura 2000 gebieden en beschermde natuurmonumenten
4. Grondwater: milieubeschermingsgebieden (WHP)
5. Waterparels (t.b.v. detailanalyse)
6. Vaarwegen (WHP) en zwemwaterlocaties (2006)
7. ILG-lijst verdrogingsbestrijding.

1. Inleiding

1.1 Waarom dit document?

De Kaderrichtlijn Water (KRW) vergt maatregelen om een goede chemische en ecologische toestand van het water te bereiken. Het is van belang om te weten welke maatregelen passen binnen het ruimtelijk beleid, en welke niet. Het landelijke uitgangspunt¹ is dat er geen grootschalige aanpassing van functies nodig zal zijn en er dus uit wordt gegaan van de huidige functies van gebieden, tenzij ergens sprake is van ruimtelijke dynamiek. In dit geval moet de KRW-opgave zoveel mogelijk meeliften met de veranderingen die ter plekke gaan plaatsvinden.

Waterschappen zijn in samenwerking met gemeenten bezig om op detailniveau de doelen, maatregelen en kosten uit te werken. Provincies doen dat voor grondwater. Hierbij worden gebiedsprocessen benut en zonodig opgestart om dit uit te werken. Eind 2007 moeten deze detailanalyses afgerond zijn. Om richting te geven aan de uitvoerende partijen wil de provincie de globale kaders aangeven waarbinnen mogelijkheden zijn om realistische maatregelen uit te voeren. Hiertoe heeft de provincie haar vigerend beleid samengevat en een overzicht gegeven van kansrijke oplossingsrichtingen en gebiedsprocessen waarbij aangehaakt kan worden.

1.2 Doelen en status van dit document

Dit document is tot stand gekomen in samenwerking met verschillende beleidsafdelingen van de provincie Utrecht. Hiermee is een samenhangend beeld geschetst van de integrale wateropgave en de kansen vanuit verschillende beleidsvelden om deze opgave te realiseren.

Het gepresenteerde overzicht van kansrijke oplossingsrichtingen en gebiedsprocessen kan nooit volledig zijn. Er spelen simpelweg teveel complexe gebiedsprocessen en er zijn teveel belangen om dit in dit document samen te vatten. Het document is met name bedoeld om richtinggevend te zijn naar de uitvoerende KRW partijen. Met dit document hoopt de provincie houvast te bieden voor het verder uitwerken van doelen en maatregelen samen met de uitvoerende partijen.

Concreet zijn de doelen van dit document om:

1. een overzicht te geven van provinciaal beleid en gebiedsgerichte projecten die relevant (kunnen) zijn voor de KRW;
2. een richting aan te geven van maatregelen en gebiedsprocessen die door de provincie als kansrijk worden bestempeld om KRW doelen te halen;
3. het gebiedsgericht beschrijven van de mate van interactie tussen oppervlakte- en grondwater.

De provincie ziet voor haarzelf een belangrijke rol weggelegd om tijdens het in beeld brengen van doelen en maatregelen op waterlichaam niveau de onderwerpen en knelpunten te identificeren die om een provinciale beleidsuitspraak vragen en deze te agenderen in GS dan wel PS. Mede vanuit deze rol neemt de provincie deel aan de gebiedsprocessen.

¹ Nota "Pragmatische implementatie van de KRW"

1.3 Voor wie bestemd?

Dit document is bedoeld voor partijen die zich bezig houden met de detailanalyse in het stroomgebied Rijn Midden en Rijn West. Dit geldt voor zowel oppervlaktewater als grondwater.

1.4 Vervolg

Stappen

Zoals reeds beschreven heeft dit document niet de ambitie om een volledig en uitputtend overzicht te geven van richtinggevend maatregelen en kansrijke gebiedsprocessen waar aangehaakt kan worden. In samenwerking met alle participanten van het KRW proces zal de definitieve invulling van het verdere KRW proces vorm moeten krijgen. Dit document is duidelijk bedoeld om vanuit onze provinciale rol input te geven aan het KRW proces. Daarom voorziet de provincie de volgende stappen:

1. In eerste instantie bespreken van dit document met de betrokken waterschappen en met andere participanten van het KRW proces;
2. Het eventueel afstemmen van de KRW input die omliggende provincies aan de betrokken waterschappen meegeven;
3. Voor een verdere analyse van regionale kansen is de vraag aan de orde, of de bestaande organisatie en financiering van gebiedsgerichte projecten ruimte biedt voor waterkwaliteitsmaatregelen of niet;
4. Waar nodig zal de provincie nieuw beleid moeten ontwikkelen en opnemen in daartoe bestemde plannen, zoals het grondwaterplan (najaar 2007) en het Waterhuishoudingsplan (WHP, 2008).

Contactpersonen Provincie Utrecht

Het begeleiden van de detailanalyse vanuit de provincie is als volgt georganiseerd:

- De algemene coördinerende taken liggen bij Josee Huesmann (Rijn West) en Twan Tiebosch (Rijn Midden);
- Voor elk waterschap heeft de provincie een gebiedscoördinator aangewezen. Deze gebiedscoördinator is aanspreekpunt voor de waterschappen en andere participanten die in dat gebied betrokken zijn.

naam	telefoonnr.	rol
Josee Huesmann	(030) 258 2647	Coördinator Rijn-West, Gebiedscoördinator waterschap Rivierenland
Twan Tiebosch	(06) 18116684	Coördinator Rijn-Midden
Martin van der Lee	(030) 258 3903	Gebiedscoördinator AGV
Herbert Kuyvenhoven	(030) 258 3528	Gebiedscoördinator waterschap Vallei & Eem
Jolande Schuurman	(030) 258 2833	Gebiedscoördinator HDSR
Sandy Mensing	(030) 258 3482	Coördinator grondwater

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding worden de volgende onderwerpen beschreven:

Hoofdstuk 2 – Algemene beleidskader en gebiedsgerichte projecten

Gestart wordt met het schetsen van het algemene beleidskader waarbinnen de KRW uitgewerkt moet worden. Er wordt nadrukkelijk onderscheid gemaakt tussen bestaand beleid en beleid dat nog niet formeel is vastgesteld.

Hoofdstuk 3 – Thematische uitwerking

In dit hoofdstuk wordt meer specifiek voor verschillende waterthema's (zoals bijvoorbeeld landbouw of waterparels) de aanpak voor KRW beschreven. Hiertoe wordt eerst het beleidskader geschetst en worden de specifieke locaties vermeld waar dit van toepassing is.

Hoofdstuk 4 – Gebiedsgerichte uitwerking

Een meer gebiedsgerichte uitwerking van de mogelijke doorwerking van KRW wordt in dit hoofdstuk beschreven. Hiertoe wordt een overzicht gegeven van kansrijke oplossingsrichtingen of gebiedsprocessen die volgens de provincie Utrecht realistisch zijn of aanknopingspunten zijn om KRW doelen te halen. Ook worden eventuele aandachtspunten of knelpunten gesignaleerd die een complicatie kunnen vormen voor het halen van de doelen. Voor de gebiedsgerichte uitwerking wordt aangesloten bij de indeling van de Agenda Vitaal Platteland (AVP) gebieden.

2. Algemeen beleidskader en gebiedsgerichte projecten

2.1 Bestaand beleid

De uitwerking van KRW maatregelen moet plaatsvinden binnen het bestaande beleid. Voor de KRW zijn de volgende provinciale strategische beleidsplannen van belang:

- Streekplan 2005-2015;
- Waterhuishoudingsplan 2005-2010 (WHP);
- Provinciaal Milieuplan 2004-2008 (PMP).

Naast de strategische plannen zijn er andere plannen, visies en beleidsafspraken waarmee rekening gehouden moet worden bij het implementeren van de KRW zoals bijvoorbeeld uitwerkingsplannen of afspraken uit de reconstructie. Bijna alle plannen zijn te downloaden vanaf de provinciale website.

Als blijkt dat KRW doelen niet gehaald kunnen worden of sterk gefrustreerd worden door het bestaande beleid kan de provincie aanvullend of gewijzigd beleid formuleren. De mate waarin functiewijziging acceptabel wordt geacht zal per geval verschillen. De provincie Utrecht sluit zich aan bij het landelijk uitgangspunt dat er in principe geen grootschalige functiewijziging mag plaatsvinden. Echter in uitzonderingsgevallen kan bij zwaarwegende redenen gekozen worden om functiewijziging als uiterste maatregel te onderzoeken.

2.2 Beleid in ontwikkeling

Beleid is continue in ontwikkeling. Het buiten beschouwing laten van beleid dat in ontwikkeling is, zou geen recht doen aan de kansen voor waterkwaliteit die daarin verscholen liggen. Tijdens uitwerking van de KRW zal er gekeken moeten worden of nieuwe beleidsontwikkelingen meegenomen moeten worden bij het vaststellen van doelen en maatregelen. Waar het verschil met het huidige beleid groot is, wordt gevraagd inzichtelijk te maken welke consequenties of voordelen te behalen zijn als het voorgenomen beleid (versneld) wordt vastgesteld.

Een actuele beleidsontwikkeling is dat de provincie Utrecht concreet bezig is met het actualiseren van het grondwaterbeleid op het gebied van waterkwaliteit en waterkwantiteit. Naar verwachting zal dit grondwaterplan in het najaar 2007 door Provinciale Staten (PS) worden vastgesteld.

2.3 Relatie met GGOR en WB21

De KRW loopt parallel aan het WB21 programma (voorkomen van wateroverlast) en het implementeren van de Gewenst Grondwater en Oppervlaktewater Regime (GGOR) systematiek. Dit vergt grote inspanningen van alle partijen om te zorgen dat de verschillende trajecten elkaar niet frustreren. Anderzijds kan het integreren van de verschillende beleidstrajecten ook juist belangrijke synergie opleveren.

Op voorhand kan geen prioritering gegeven worden van de verschillende trajecten (welk traject krijgt voorrang of is belangrijker). Daarom wil de provincie actief betrokken zijn bij het maken van keuzes als blijkt dat de verschillende trajecten leiden tot conflictsituaties. De provincie zal deze samenhang in de gebiedsprocessen bewaken en vraagt van de gebiedspartners om eventuele knelpunten zonder terughoudendheid aan te geven.

GGOR

Met GGOR wordt op transparante manier de gebruikersfuncties in een gebied gekoppeld met het gewenste oppervlakte- en grondwaterregime. In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) is de afspraak gemaakt dat voor het landelijk gebied in de periode 2005-2010 het GGOR wordt opgesteld. In 2007 moet het (voorlopige) GGOR opgesteld zijn voor Natura 2000 gebieden.

Over de relatie GGOR en KRW is in de Kaders voor het GGOR in de provincie Utrecht (april 2006) een korte toelichting gegeven.

Relatie GGOR en KRW (uit Kaders voor het GGOR in de Provincie Utrecht, april 2006)

Voor het realiseren van GGOR is het niet persé noodzakelijk om de werkprocessen in elkaar te schuiven met WB21 en KRW. Het biedt echter wel efficiency voordelen. Er is meer zicht op het totaalpakket aan doelstellingen die gerealiseerd worden en eventuele strijdigheden komen sneller aan het licht. De provincie pleit dan ook voor een zoveel mogelijk geïntegreerde aanpak.

WB 21 / NBW

Door het koppelen van het WB21 programma voor wateroverlast met de KRW is efficiency te behalen. Sommige maatregelen die voor WB21 geschikt zijn hebben een positief effect op de waterkwaliteit en de ecologische toestand. Om deze reden kan het KRW proces niet los gezien worden van WB21. De verwachting is dat dit ook een positief effect op de kosten heeft.

Bij maatregelen denken we aan baggeren, beekherstel, aanleg natuurvriendelijke oevers, ecologische bergingsvijvers in het stedelijk gebied. Ook de normering wateroverlast op gebiedsniveau kan in de detailanalyse worden betrokken. Het resultaat is dat er op regionaal niveau een totaalbeeld ontstaat van de wateropgave.

2.4 Bestaande gebiedsgerichte projecten

Door de Wet Inrichting Landelijk Gebied (WILG) heeft de provincie vanaf 2007 de regie op de uitvoering in het landelijk gebied. Voor de uitvoering van deze regelingen is een uitvoeringsprogramma opgesteld: De Agenda vitaal platteland (AVP). Op 11 december j.l. heeft Provinciale Staten de kaders voor het AVP 2007-2013 vastgesteld (Kaderdocument Agenda Vitaal Platteland). Deze uitvoeringsprogramma's kunnen mogelijk gebruikt worden voor het nemen van KRW maatregelen.

Een goed overzicht van de gebiedsgerichte AVP projecten is opgenomen in het AVP Meerjaren Programma provincie Utrecht (uit 2005). Dit is bijgevoegd in bijlage 1. Een meer actuele stand van zaken is beschreven in het kaderdocument AVP (2006).

De provincie realiseert zich dat er los van deze gebiedsgerichte projecten nog andere samenwerkingsverbanden en initiatieven zijn, die voor de KRW mogelijk een bruikbare ingang zijn voor het nemen van maatregelen. Te denken valt aan stedelijke waterplannen en watergebiedsplannen. Zonder deze allemaal met naam te noemen lijkt het ons de moeite waard om ook deze processen en initiatieven te benutten waar nodig en effectief. Deze inschatting kan het beste door de waterschappen en gemeenten worden gemaakt en kan van geval tot geval verschillen. Waar nodig zal de provincie hierbij aanschuiven.

3. Thematische uitwerking

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe verschillende thema's van invloed zijn op het KRW proces. Hiertoe worden eerst kort de beleidskaders samengevat. De beleidsuitspraken uit het vigerende WHP zijn samengevat in bijlage 2.

3.1 Landbouw

Bestaand beleidskader

Om de milieubelasting door de landbouwsector terug te dringen is generieke regelgeving, zoals de meststoffenwet en de nota duurzame landbouw, van kracht.

De provincie zet voornamelijk in op het stimuleren van agrariërs, o.a. via de stichting LaMi, zodat de landbouwsector versneld of verdergaand aan de generieke normen voldoet.

Het provinciale landbouwbeleid wordt in meer detail beschreven in het PMP, WHP, streekplan, reconstructieplan, de provinciale milieuverordening en de provinciale Agenda Vitaal Platteland.

Beleid in ontwikkeling

Het is de verwachting dat het provinciale stimuleringsbeleid en de (huidige) landelijke generieke wetgeving niet voldoende is om tijdig alle KRW-doelen te kunnen realiseren. Gedurende het KRW-proces zal duidelijk moeten worden in welke gebieden extra maatregelen nodig zijn om overal tijdig de KRW-doelen te kunnen realiseren. De provincie wil via subsidiering van groenblauwe diensten de extra noodzakelijke maatregelen in deze gebieden stimuleren.

Locaties

In het streekplan wordt het landelijk gebied in 4 zones opgedeeld. De rol van de landbouw is in elke zone anders. De zones zijn:

- Landelijk gebied 1 – hoofdfunctie stedelijk uitloopgebied;
- Landelijk gebied 2 – hoofdfunctie agrarisch;
- Landelijk gebied 3 – verweving van functies;
- Landelijk gebied 4 – hoofdfunctie natuur.

In Kaart 1 is de zonering van het landelijk gebied, zoals in het Streekplan vastgelegd is, weergegeven.

KRW-spoor

Zoals reeds aangegeven wil de provincie knelpunten in het landelijk gebied in eerste instantie wegnemen door stimulering van de landbouwsector via het (vrijwillig) aanbieden van groenblauwe diensten. De provincie stimuleert de toepassing van groenblauwe diensten overal met speciale aandacht voor landbouwverwevings- en landbouwovergangsgebieden.

Groenblauwe diensten

Groenblauwe diensten zijn werkzaamheden op het gebied van natuur, water, landschap en cultuurhistorie die de kwaliteit en toegankelijkheid van het landelijk gebied verhogen, en méér inhouden dan wat wettelijk al verplicht is.

Met behulp van de catalogus Groenblauwe diensten kunnen provincies, gemeenten en waterschappen hun eigen regelingen voor groenblauwe diensten toetsen.

3.2 Natuur

In deze paragraaf wordt met name ingegaan op de EHS en de Natura 2000 gebieden. In paragraaf 3.6 en 3.7 wordt specifiek ingegaan op respectievelijk de waterparels en verdroging.

Bestaand beleidskader

Belangrijke natuurgebieden in de provincie Utrecht vallen binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Via het streekplan geldt voor de EHS het nee-tenzij principe voor handelingen in en in de nabijheid van de EHS. Alle EHS gebieden dienen ten minste het middelste END (ecologische normdoelstelling) niveau te hebben. De waterkwaliteit moet voldoende zijn voor de EHS natuurfunctie.

Binnen de EHS zijn gebieden aangewezen waar extra bescherming of regelgeving geldt. Dit zijn de Natura 2000 gebieden en de beschermde natuurgebieden uit de natuurbeschermingswet van 1998. De Natura 2000 gebieden vormen een Europees netwerk van natuurgebieden. Deze gebieden komen voort uit de Vogel- en Habitatrichtlijn. De Natura 2000 gebieden zijn volledig identiek aan de VHR gebieden. De term “VHR gebied” gaat vervallen.

Het onderdeel gebiedsbescherming van deze richtlijnen is geïmplementeerd in de natuurbeschermingswet 1998. In deze wet is ook een toetsingskader opgenomen voor de uitvoering van plannen en projecten die significante gevolgen hebben voor deze gebieden.

Beleid in ontwikkeling

Momenteel wordt gewerkt aan het vaststellen van instandhoudingsdoelen voor Natura 2000 gebieden. Landelijk zijn de eerste tranche gebieden (110 in totaal) formeel aangewezen en is op 9 januari de inspraakprocedure ingegaan. In Utrecht is alleen het Eemmeer opgenomen. De aanwijzing van de andere Natura 2000 gebieden volgt later.

In de komende jaren wordt besloten of hydrologische beschermingszones voor de Natura 2000 gebieden ingesteld worden op basis van actuele of potentiële bedreigingen (voornemen in eerste concept Grondwaterplan 2007-2013).

Locaties

In Kaart 2 is de EHS weergegeven (uit Streekplan). De afzonderlijke Natura 2000 (VHR) gebieden en NB gebieden zijn in een aparte kaart weergegeven (Kaart 3). Een aantal Natura 2000 gebieden is grondwaterafhankelijk. Deze zijn opgesomd in tabel 3.1.

Tabel 3.1: Overzicht *grondwaterafhankelijke* Natura 2000 gebieden in de provincie Utrecht

Gebied	Omschrijving
Groot Zandbrink	Terrein met heide, schraalgrasland en kwelafhankelijke veenvegetaties.
Kolland en Overlangbroek	Dit gebied ten westen Amerongen is één van de belangrijkste gebieden met Alluviaal Elzenbroek (variant 'essenhakhout op kleibodem') dat gekenmerkt wordt door een grote soortenrijkdom aan mossen.
Botshol	In dit weide- en moerasgebied groeien door de aanwezigheid van helder, kalkrijk en zwak brak water bijzondere plantensoorten als groot nimfkruid, sterrenkranswier en moeraswolfsmelk
Oostelijke Vechtplassen (ca. 50% in Provincie Utrecht)	De Oostelijke Vechtplassen bestaan uit voedselrijk open water, moerassen met verlandingsstadia (o.a. trilvenen), vochtige graslanden en berkenbossen.
Nieuwkoopse plassen en De Haeck (deels in Provincie Utrecht; schaallanden langs De Meije genaamd)	Dit waterrijke natuurgebied bestaat voor de helft uit legakkers met rietland, moerasbos, veenweide en schraal hooiland, de overige helft wordt gevormd door de plassen. De Haeck vormt hierin een restant gedeeltelijk vergraven laagveengebied.
Bennekomse Meent (deels in de provincie Utrecht; beschermd natuurgebied Hel/Blauwe Hel)	Natte, kwelgevoedde, soortrijke graslanden

KRW-spoor

Voor Natura 2000 gebieden geldt dat ze worden meegenomen in de detailanalyse (afleiding van doelen en maatregelen per waterlichaam tot eind 2007) en dat in de maatregelen sfeer wordt aangehaakt bij de beheerplannen (tot 2009). In 2015 moeten de Natura 2000 gebieden op orde zijn. Een voorlopig GGOR zal in 2007 voor alle Natura 2000 gebieden klaar moeten zijn. Belangrijk is dat bij de detailanalyse afstemming plaats vindt met het parallel lopende Natura-2000 spoor waarbij de instandhoudingsdoelen worden bepaald.

Bij het uitwerken van de doelen en maatregelen voor oppervlaktewaterlichamen die onderdeel uitmaken van de Ecologische Verbindingszones kan mogelijk aangehaakt worden bij de bestaande realisatieplannen van deze zones.

3.3 Drinkwater

In de provincie Utrecht wordt alleen grondwater gebruikt voor het bereiden van drinkwater. Daarnaast wordt oppervlaktewater gewonnen en getransporteerd naar Noord-Holland voor de bereiding van drinkwater. Oppervlaktewater wordt gewonnen bij de Bethunepolder en het innamepunt in de Lek. Grondwaterwinningen voor menselijke consumptie zijn aangemeld als beschermd gebied in Brussel. Dit zijn publieke drinkwaterwinningen en (bedrijfsmatige) consumptieve winningen. Voorlopig zijn er 12 consumptieve winningen aangemeld als "puntlocatie" voor het Register Beschermd Gebieden (dus zonder grondwaterlichaam). Uit de voorlopige karakterisatie voor de KRW blijkt dat veel publieke drinkwaterwinningen mogelijk at risk zijn.

Bestaand beleidskader

Het beleid in milieubeschermingsgebieden is vastgelegd in het PMP uitwerkingsplan "Zuiver drinkwater uit de grond 2001-2008". De regels en de locaties van de beschermingszones zijn vastgelegd in de Provinciale Milieuverordening Utrecht (PMV). Vanuit beschermingsoogpunt wordt de oppervlakkige winning in de Bethunepolder beschouwd als grondwaterbeschermings-gebied (immers de voeding is met name kwelwater).

Beleid in ontwikkeling

Het PMP uitwerkingsplan “Zuiver drinkwater uit de grond 2001-2008” wordt geactualiseerd en geheel opgenomen in het nieuwe grondwaterplan. Voorlopig wordt uitgegaan dat er geen specifieke beschermingszones nodig zijn voor de overige consumptieve winningen. Dit wordt nader uitgewerkt.

Ook wordt in het concept grondwaterplan voorgesteld om effecten van bestaande onttrekkingen op Natura 2000 en TOP gebieden te evalueren. Vooralsnog komt er waarschijnlijk geen specifiek grondwaterbeschermingsbeleid voor natuur, eerst moet hiertoe een noodzaak aangetoond worden.

Locaties

De drinkwaterwinninglocaties met de beschermingszones uit de PMV zijn weergegeven in Kaart 4.

KRW-spoor

Bij het uitwerken van de detailanalyse van het grondwater zal de provincie speciale aandacht geven aan het uitwerken van maatregelen in de grondwaterbeschermingszones. In deze gebieden zal extra aandacht nodig zijn voor de interactie oppervlaktewater op grondwater. In overleg met Rijkswaterstaat wordt bepaald hoe het inlaatpunt bij de Lek beschermd kan worden.

3.4 Zwemwaterlocaties

Bestaand beleidskader

Het WHP geeft als beleidsrichtlijn dat zwemwaterlocaties moeten voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen in de besluiten Bkmo (Besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen in oppervlaktewater), Bhvz (Besluit op de hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden) en het Protocol cyanobacteriën.

De Europese Zwemwaterrichtlijn (ZWR) moet begin 2008 geïmplementeerd zijn in de Nederlandse wetgeving en in 2015 moet aan alle normen zijn voldaan. In 2011 moeten de doelen bekend zijn.

Beleid in ontwikkeling

In het kader van de ZWR stellen waterschappen voor een aantal geselecteerde locaties zwemwaterprofielen op.

Locaties

In bijlage 3 is een lijst opgenomen van (potentiële) zwemlocaties in de provincie Utrecht (november 2006). De officiële zwemlocaties zijn weergegeven in Kaart 6.

KRW-spoor

De implementatie van de Europese Zwemwaterrichtlijn moet zoveel mogelijk gekoppeld worden aan de KRW (en visa versa). Dit omdat beheersmaatregelen ter verbetering van de zwemwaterkwaliteit een relatie hebben met KRW maatregelen.

3.5 Vaarwegen

Bestaand beleidskader

Vaarwegen vervullen verschillende functies. Voor het *recreatietoervaartbeleid* is de BRTN (Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland) leidend. Het betreft een landelijke beleidsvisie die een PKB-status (Planologische Kernbeslissing) heeft. De hoofddoelstelling van de BRTN is het net van het Nederlands bevaarbare water behouden en verder ontwikkelen als één aantrekkelijk, gedifferentieerd en samenhangend recreatietoervaartnet. Het integreren van toervaartontwikkelingen met natuur en milieu is ook een doelstelling.

Beroepsvaarwegen kunnen bij verschillende beheerders in beheer zijn. Iedere beheerder maakt zijn eigen beleid. Wel zijn er op landelijk niveau richtlijnen opgesteld voor de inrichting van de vaarwegen, dit zijn de Richtlijnen Vaarwegen 2005 (voorheen CVB). De veilige en vlotte afwikkeling van het scheepvaartverkeer is gediend bij een uniforme toepassing van deze richtlijnen door alle vaarwegbeheerders.

Het beleid en beheer van de vaarweg De Eem is vastgelegd in de Beheers- en Inrichtingsvisie Eem (zie onze provinciesite).

Beleid in ontwikkeling

Voor relevante vaarwegen stelt de provincie in samenwerking met de waterschappen normen op voor de vaardiepte en de doorvaarthoogte mede gebaseerd op de richtlijnen van BRTN, CEMT en Richtlijnen Vaarwegen 2005.

Locaties

De ligging van de vaarwegen met de functie scheepvaart zijn weergegeven in het WHP (Kaart 6). Opgemerkt wordt dat de Montfoortse vaart, Lintschoten en de Jaap Bijzerwetering niet zijn opgenomen in de BRTN.

KRW-spoor

Bij de vaarwegen die opgenomen zijn in de BRTN staat de functie van de vaarweg voorop. Vaarwegen zijn verbindingen en vormen daarmee vaak een onderdeel van de natte Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Vaarwegen maken integraal onderdeel uit van natuurgebieden en landschap. Er dient door provincies, waterschappen, gemeenten en andere beheerders gezocht te worden naar goede combinaties van vaarwegen en natuur in een bepaald gebied en naar regulering van het gebruik van de vaarwegen via de inrichting en de dimensionering van de vaarwegen.

In Vogelrichtlijngebieden geldt, dat bij elke ingreep zeer zorgvuldig moet worden afgewogen of er geen nadelig effect zal zijn voor de vogels.

3.6 Waterparels

In 2005 is door RBO's de opdracht aan de provincies gegeven om samen met de waterbeheerders een lijst 'waterparels' samen te stellen. Waterparels, oftewel gebieden met (potentieel) hoge aquatische natuurwaarden, vallen veelal buiten de huidige KRW-oppervlaktewaterlichamen. Voor veel van deze gebieden is in het huidige waterbeheer al extra aandacht en worden soms al maatregelen getroffen om de aquatische natuurwaarden te verbeteren of te herstellen.

Oorspronkelijk was het de bedoeling om de meest waardevolle parels mee te nemen als mogelijk KRW-oppervlaktewaterlichaam. Gebleken is dat hier bestuurlijk geen draagvlak voor is. Voor de waterparels worden nu in de detailuitwerking wel apart doelen, maatregelen en kosten uitgewerkt, echter niet als KRW-oppervlaktewaterlichaam maar als specifiek onderdeel van 'overige wateren'.

Bestaand beleidskader

Waterparels zijn niet specifiek vastgelegd in beleidsnota's. In het WHP is voor alle wateren een ecologische doel aangegeven. Afhankelijk van het watertype en de functie in het WHP geldt de laagste, middelste of hoogste ecologische normdoelstelling (END). Per (groep van) watertype(n) is een rapport opgesteld waarin de voorlopige END's zijn vastgelegd.

Beleid in ontwikkeling

De waterparels zullen niet naar Brussel gerapporteerd worden, maar de intentie van de provincie is om ze wel in samenwerking met de regio uit te werken als gebied met specifieke doelstellingen.

Locaties

De lijst van waterparels die in de detailuitwerking meegenomen zullen worden, zijn weergegeven in Kaart 5.

KRW-spoor

In de detailuitwerking van de KRW wordt door de waterschappen een eerste aanzet gegeven voor het opstellen van de doelen, maatregelen en kosten voor de waterparels. Hiertoe wordt de KRW methodiek toegepast waardoor doelen en maatregelen voor de waterparels op dezelfde wijze worden bepaald als oppervlaktewaterlichamen.

3.7 Verdroging

De natuur in de Provincie Utrecht heeft te lijden onder verdroging. Sinds begin jaren negentig van de vorige eeuw wordt getracht om deze verdroging terug te dringen. Dat heeft tot nu toe slechts beperkt resultaat opgeleverd. Dit is niet alleen in de Provincie Utrecht maar in heel Nederland het geval. Naar aanleiding hiervan is in 2005 een landelijke Taskforce Verdroging opgericht. Deze Taskforce is in mei 2006 met het advies gekomen om alle aandacht en energie te richten op een beperkt aantal waardevolle gebieden (genaamd TOP gebieden).

Behalve de TOP-gebieden zijn er in Utrecht nog andere gebieden waar afspraken voor gemaakt zijn om de komende jaren de verdroging aan te pakken of gebieden waar vanuit andere initiatieven maatregelen genomen worden. De totale aanpak maakt deel uit van de Agenda Vitaal Platteland (AVP). Dit is een contract tussen rijk en provincie en tussen provincie en de regio's over de aan te pakken gebieden tot 2013. Voor deze gebieden is rijks- en provinciaal geld beschikbaar.

Volgens de KRW moet verdroging binnen de beschermde gebieden in elk geval worden opgelost. Het gaat hierbij niet alleen om maatregelen die betrekking hebben op het grondwaterlichaam, maar ook een "slechte" waterkwaliteit als gevolg van aanvoer van gebiedsvreemd water kan onder verdroging worden geschaard. Daarnaast is een gezond oppervlaktewatersysteem een prima uitgangspunt voor de terrestrische natuur.

Bij strijdigheden tussen KRW en andere thema's biedt het GGOR-proces uitkomst. Binnen dit proces kunnen de consequenties van verschillende waterbeheervarianten worden afgewogen. Waar mogelijk dienen deze afwegingen binnen een GGOR proces te worden gemaakt.

Bestaand beleidskader

Volgens het huidige beleid (december 2006) moet 40% van het verdrogingsprobleem zijn opgelost in 2010. Deze landelijke doelstelling is overgenomen in ons WHP. In 1999 is hiervoor een convenant ondertekend, wat naast deze doelstelling ook een tussendoel van 25% in 2005 omvat.

Beleid in ontwikkeling

Landelijk zal het beleid worden gewijzigd waarbij de 40%-doelstelling waarschijnlijk wordt losgelaten en wordt gewerkt met de TOP-gebieden. De Utrechtse TOP-gebieden zijn op 11 december 2006 vastgesteld door PS. In 2007 zullen we met de betrokken partijen onze afspraken uit 1999 herzien.

We onderscheiden twee soorten gebieden: de TOP-gebieden en gebieden waarvoor gebiedsafspraken gelden. Beide soorten gebieden staan op de zogenaamde ILG-lijst. Voor gebieden op deze lijst is rijksgeld beschikbaar voor de aanpak van de verdroging.

Voor de TOP-gebieden geldt dat wij samen met andere partijen tot 2013 alles in het werk gaan stellen om de verdroging in deze gebieden op te heffen. Voor ieder TOP-gebied wordt de komende jaren onderzocht welke specifieke maatregelen nodig zijn en wordt de uitvoering voorbereid en gerealiseerd.

Voor de overige gebieden worden in de Agenda Vitaal Platteland afspraken gemaakt voor de te bereiken doelen.

Locaties

De locaties zijn opgesomd in bijlage 3 en weergegeven in Kaart 7.

KRW-spoor

Voor de Natura 2000 gebieden stelt LNV in samenspraak met de regio instandhoudingsdoelen op. Alle Natura 2000 gebieden die verdroginggevoelig zijn, zijn opgenomen op de ILG-lijst. Voor het bepalen van doelen en maatregelen geldt voor deze gebieden dat dit alleen mogelijk is als grondwater en oppervlaktewater als integraal watersysteem wordt beschouwd. Provincie en waterschappen zullen sterk moeten samenwerken.

4. Gebiedsgerichte uitwerking

In dit hoofdstuk worden voor specifieke deelgebieden de KRW opgave uitgewerkt. Het doel van dit hoofdstuk is om met de betrokken partijen de kansen voor verbetering van de waterkwaliteit per gebied te bespreken. Dit hoofdstuk is hiermee niet uitputtend, maar biedt handvatten voor een discussie in de regio.

Concreet wordt ingegaan op de volgende vragen:

1. Wat acht de provincie realistische typen oplossingsrichtingen?
2. Waar liggen kansen voor het verbeteren van de waterkwaliteit om mee te liften met lopende projecten of voorziene ontwikkelingen?
3. Zijn er nog aandachtspunten bij het uitwerken van maatregelen? (bv. Conflicten die KRW maatregelen kunnen hebben met andere belangen/beleid)
4. Is er sprake van interactie tussen grond- en oppervlaktewater waar bij de afleiding van KRW maatregelen rekening dient te worden gehouden? Zo ja dan is een actieve rol van de provincie als grondwaterbeheerder noodzakelijk.

4.1 Gebiedsindeling

Voor de gebiedsgerichte uitwerking is de provincie Utrecht opgedeeld in vijf deelgebieden, te weten:

Gebiednummer	Aanduiding
1	Gelderse Vallei en Eemland
2	Utrechtse Heuvelrug
3	Kromme Rijn
4	Utrecht Midden
5	Westelijk Utrecht

Deze indeling komt volledig overeen met de gebiedsindeling die gebruikt wordt voor AVP/ILG. Hiermee wordt beoogd dat KRW onderdelen eventueel makkelijk kunnen aanhaken bij de gebiedsgerichte programma's.

Dit inputdocument heeft dankbaar gebruik gemaakt van het AVP kaderdocument om een overzicht te krijgen van mogelijke kansen om KRW maatregelen in te brengen in lopende projecten. De mogelijkheden en onmogelijkheden om daadwerkelijk aan te haken bij deze projecten zal verder onderzocht moeten worden.

Figuur 5.1: Gebiedsindeling (AVP/ILG)

4.2 Gelderse Vallei en Eemland (gebied 1)

Het landschap van de *Gelderse Vallei* is kleinschalig met afwisseling van natuur, landbouw, landgoederen en stelsels van beken vanaf de Utrechtse Heuvelrug. Het is een dynamisch gebied waar de functies landbouw (intensieve veehouderij) en natuur niet altijd goed samengaan. Om de problemen in dit gebied op een samenhangende manier aan te pakken is het Reconstructieplan Gelderse Vallei/ Utrecht Oost opgesteld. Het Reconstructieplan heeft niet alleen betrekking op de Gelderse Vallei, maar ook op Eemland en de gehele Utrechtse Heuvelrug.

In het gebied rondom *Amersfoort* is de herstructurering en de aanleg van “groene” recreatief toegankelijk gebieden van belang. Deze groene gebieden zijn ook van belang vanuit natuur, landschap en waterberging.

De hoofdfunctie in het *Eemland* gebied is landbouw (landelijk gebied 2). Naast de landbouw vindt er scheepvaart plaats op de Eem en is het Eemmeer aangewezen als een Natura 2000 gebied. Een belangrijk aandachtspunt in het Eemland is het beperken van maaiveldsdaling. Een groot deel van het gebied is namelijk een veenweidegebied. Het centrale open gebied van Eemland is samen met het gebied Arkemheen in Gelderland aangewezen als Nationaal Landschap.

Kansrijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de waterkwaliteit:

- Inzetten van groenblauwe diensten in landbouwgebieden;
- Tegengaan inlaat water uit Eemmeer bij droogte;
- Kwel in flanken van de heuvelrug lokaal benutten voor natuur indien dit kan leiden tot het verbeteren van nabijgelegen KRW oppervlaktewaterlichamen;
- Kleinschalige ingrepen in beeksystemen Gelderse Vallei met als doel de ecologische toestand te verbeteren (aanpassing hydromorfologie, bevorderen stroming, opheffen barrières);
- Aanpak RWZI's om hiermee fosfaatbelasting te verlagen;
- Verbrede landbouw stimuleren in reconstructiegebied;
- Aanhaken bij Wb21-maatregelen voor waterberging zoals hydromorfologie (Asschat / Voskuilen, Binnenveld, Schammer).

Kansen in gebiedsprocessen

- Benutten samenwerkingsverband Bezem;
- Streekplanuitwerking Eemland / Arkemheen;
- Nationaal Landschap Arkemheen- Eemland (er is een visie en een gebiedsprogramma 2007-2013) opgesteld;
- Landinrichting Eemland;
- Reconstructie Gelderse Vallei / Utrecht Oost;
- De Schammer (Agenda 2010);
- Grebbelinie (onderdeel Meerjarenactieprogramma Streekplan);
- Beleidsvisie en uitvoeringsprogramma Groen Blauwe Structuur (GBS) van de gemeente Amersfoort;
- Uitbreiding bedrijventerreinen bij Eemnes, Bunschoten, Baarn (A1), Hooglanderveen ten oosten van A28, Woudenberg en Renswoude.

Aandachtspunten met strategische plannen en overig beleid

- Afstemmen met Gelderse aanpak waterkwaliteit gewenst (taak voor provincie in samenspraak met waterschap)

Interactie oppervlaktewater en grondwater

In het kader van BEZEM is de interactie tussen oppervlaktewater en grondwater onderzocht. In het gebied is een belangrijke interactie tussen oppervlaktewater en grondwater met uitzondering van de veenweidegebieden in Eemland. Dit verklaart ook mede het groot aantal grondwaterafhankelijke natuurgebieden. Voor deze natuurgebieden zal een intensieve samenwerking nodig zijn tussen waterschap en provincie.

4.3 Utrechtse Heuvelrug (gebied 2)

Het landschap van de Heuvelrug wordt vooral gekenmerkt door gesloten opgaande bossen die recreatief veel worden gebruikt. In het centrale deel van de Heuvelrug bevindt zich droge natuur en diepe grondwaterstanden. Het op hogere delen geïnfiltreerde regenwater kwelt gedeeltelijk op aan de flanken van de Heuvelrug waar natte natuur voorkomt. Het overig deel kwelt verder van de Heuvelrug op. Op en rond de Utrechtse Heuvelrug zijn vele grondwateronttrekkingen aanwezig. Op de Heuvelrug komen geen oppervlaktewater lichamen voor. Er zijn wel lokale oppervlaktewateren aanwezig.

Kansrijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de waterkwaliteit:

- Terugdringen verontreinigingen op de Heuvelrug ten gunste van de kwaliteit van het kwelwater;
- Extensivering aanwezige landbouw.

Kansen in gebiedsprocessen

- Meeliften op beschermende werking Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug;
- Aanhaken bij het Reconstructieplan en het project "Hart van de Heuvelrug";
- Ontwikkeling van het voormalig vliegveld Soesterberg. Dit gebied wordt heringericht (woningen, recreatie etc).

Aandachtspunten met strategische plannen en overig beleid

- Rekening houden met de kwetsbaarheid van grondwater bij ruimtelijke ontwikkeling zoals stedelijke uitbreiding. Een visie hierop is vastgelegd in "Grondwatervisie Utrechtse Heuvelrug";
- Rekening houden met de drinkwaterwinningen Doorn, Leersum, Driebergen, Zeist, DeBilt, Den Dolder, Soest, Baarn, Lage Vuursche.

Interactie oppervlaktewater en grondwater

Niet rechtstreeks: het gebied is een infiltratiegebied voor grondwater. Uiteindelijk komt dat grondwater weer deels aan de oppervlakte als kwel en wordt ook deels gebruikt voor de drinkwaterwinning. Er is dus sprake van een indirecte relatie met een vertraging van enkele tientallen tot honderden jaren. Bescherming van deze strategische grondwatervoorraad is om die reden dan ook noodzakelijk.

4.4 Kromme Rijn (gebied 3)

Het AVP-gebied Kromme Rijngebied beslaat het landelijk gebied van de gemeenten Houten, Bunnik, Wijk bij Duurstede, de zuidkant van de gemeente Utrechtse Heuvelrug en delen van de gemeenten Nieuwegein, De Bilt en Zeist. Het AVP gebied omvat Langbroekerwetering, Groenraven Oost en het gebied rondom de Kromme Rijn.

Binnen dit AVP gebied zijn duidelijke verschillen in landschap en gebruiksfuncties. In de gebieden Langbroekerwetering en Groenraven Oost is zowel landbouw als natuurwaarden aanwezig. Daarentegen is in het Kromme Rijn gebied weinig natuur aanwezig. Dit gebied bestaat grotendeels uit kleigronden en er is fruitteelt aanwezig.

Kansrijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de waterkwaliteit:

- Het beperken van het aandeel inlaatwater door bijvoorbeeld het inzetten van laagwaardig water voor nachtvorstbestrijding fruitteelt;
- Het benutten van schoon water uit lokale kwelgebieden. Hiermee schoon water scheiden van inlaatwater;
- Om de waterkwaliteit te verbeteren in oppervlaktewaterlichamen zullen buiten deze lichamen maatregelen genomen moeten worden bijvoorbeeld door de ecologische toestand op slootniveau te verbeteren;

- Alternatieven aandragen voor gewasbescherming, ook in fruitteelt, mede om de winning Groenekan te ontlasten.

Kansen in gebiedsprocessen

- Landinrichting Groenraven-Oost;
- Aanhaken bij gebiedsgerichte samenwerking Langbroekerwetering;
- Realisatie projecten Nieuwe Hollandse Waterlinie (enveloppen Linieland en Rhijnauwen-Vechten) en Ruimte voor de Rivier (buitendijks);
- Leaderproject Kromme Rijngebied;
- Nationaal Landschap Rivierengebied;
- Ontwikkeling bedrijventerrein rondom de Uithof, bij Amerongen en Wijk bij Duurstede (aan ARK);
- Inrichtingsmaatregelen ter bescherming van lokale natuurwaarden zoals Amerongse Bovenpolder en rond landgoederen Langbroek e.o..

Aandachtspunten met strategische plannen en overig beleid

- Water- en oevergebonden recreatie mogelijk houden, o.a. Kromme Rijn en Tull en 't Waal;
- Rekening houden met de drinkwaterwinningen Tull en 't Waal, Bunnik en Cothen.

Interactie oppervlaktewater en grondwater

Er is een directe relatie tussen oppervlaktewater en grondwater vanwege de aanwezige kwelgebieden (flanken van de heuvelrug). In het Kromme Rijn gebied is deze invloed kleiner. Echter water uit de Kromme Rijn heeft invloed op de drinkwaterwinning Groenekan.

4.5 Utrecht Midden (gebied 4)

Een groot deel van het gebied Utrecht Midden behoort tot het Nationaal Landschap Groene Hart. Het gebied rondom Utrecht vervult een belangrijke groene functie temidden van het stedelijk netwerk van Utrecht en de omliggende steden en dorpen. Het gebied staat onder grote ruimtelijke druk. De belangrijkste ambitie voor dit gebied is het aantrekkelijk en toegankelijk maken voor recreatie van de stedeling.

Ten noorden van het stedelijk gebied van Utrecht is waardevolle natuur en landbouw aanwezig in het Noorderpark. De Vechtstreek is juist sterk cultuurhistorisch bepaald. In dit gebied is recreatie belangrijk en zijn landbouw en natuur sterk verweven.

Kansrijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de waterkwaliteit:

- Beperken wateraanvoer vanuit Kromme Rijn naar Noorderpark of brongerichte aanpak in Kromme Rijngebied;
- Versterken natuurfunctie Noorderpark in combinatie met drinkwaterwinning en recreatie;
- Rondom Westbroek stimuleren van groeneblauwe diensten in de landbouw;
- In stedelijk gebied terugdringen van overstorten en rioolwaterlozingen (verbeteren rwzi's) en herinrichten stedelijk water (natuurvriendelijke oevers, verbeteren doorstroming en opheffen barrières), waarbij:

- Inrichtingsmaatregelen in stedelijk gebied vooral zoeken binnen het watersysteem vanwege beperkte ruimtelijke mogelijkheden;
- Verbeteren vismigratie Kromme Rijn via stadswateren naar Vecht.
- Tegengaan gebruik belastende bestrijdingsmiddelen door gemeenten.

Kansen in gebiedsprocessen

- Ontwikkelingsprogramma Groene Hart;
- De Nieuwe Hollandse Waterlinie enveloppen Kraag van Utrecht en Vechtstreek-Zuid (hierbij wordt NHW ingezet als voornaam onderdeel van duurzaam waterbeheer rondom Utrecht);
- Project Ruimte voor de Lek (er zijn ambities om waterberging te combineren met verbetering ruimtelijke kwaliteit);
- Aanhaken bij Landinrichting Utrecht-West en bij herinrichting Noorderpark ;
- Aanhaken bij het project “gebiedsvisie Vechtstreek” (overkoepelend kader voor lopende projecten binnen het gebied);
- Het project Recreatie om de Stad (vastgelegd in gebiedsperspectieven van Groot Groengebied-Utrecht en recreatief groen stadsgewest Utrecht);
- Voor de zwemwaterlocaties langs de Lek meeliften met beheersmaatregelen die genomen worden om de zwemwaterkwaliteit te verbeteren.

Aandachtspunten met strategische plannen en overig beleid

- -

Interactie oppervlaktewater en grondwater

In delen van het gebied (met name Noorderpark) is er een sterke relatie vanwege afstromend kwelwater van de Utrechtse heuvelrug. Een deel van het kwelwater wordt door drinkwaterwinningen onttrokken (met mogelijke negatieve invloed op de natuur in bijvoorbeeld het Noorderpark). In stedelijk gebied zelf is de relatie oppervlaktewater en grondwater lastiger vast te stellen maar verdient wel aandacht in maatregelensfeer (uitspoeling van bestrijdingsmiddelen, uitloging van bouwmaterialen en overige stedelijke verontreinigingen zoals waterbodems en bodemverontreinigingen).

4.6 Westelijk Utrecht (gebied 5)

Het gehele westelijke deel van Utrecht behoort tot het Nationaal Landschap Groene Hart. Het gebied kan onderverdeeld worden in de gebieden De Venen en de Groene Driehoek. Het gebied bestaat uit een afwisseling van veenweidegebieden, droogmakerijen, laagveenmoerassen, plassen en rivieren. Water staat centraal in dit gebied. De melkveehouderij is de belangrijkste grondgebruiker. Er liggen belangrijke opgaven voor een duurzaam watersysteem en het maken van nieuwe natuur zoals de robuuste ecologische verbinding Natte As. Het gebied rondom de Vinkerveense plassen is een belangrijk recreatiegebied. Ook elders is het Groene Hart belangrijk voor de recreatie vanuit de grote steden.

Kansrijke oplossingsrichtingen voor het verbeteren van de waterkwaliteit:

- Voor de Venen geldt:
 - Verbreding landbouw en gebruik van groenblauwe diensten;
 - Verbeteren migratiemogelijkheden in het water en op de oever;
 - Het scheiden van landbouw en natuur indien conflicterende belangen;

- Kleinschalige maatregelen in landbouwkernegebied (Lopikerwaard), terughoudendheid waar landinrichting recent is afgerond (in verband met draagvlak bij agrariërs). Eventueel toepassen van blauwgroene diensten.

Kansen in gebiedsprocessen

- Plan Herijking Veenweide (hierin is een integrale visie op de gebiedsontwikkeling van de Venen beschreven en wordt in februari besproken in Provinciale Staten);
- Het gebiedsgericht project De Venen;
- Agenda Veenweide;
- Aanhaken bij gebiedsgerichte projecten (Groot Mijdrecht Noord, Groene Hart en Leader Weidse Veenweiden);
- Ontwikkeling bedrijventerrein Woerden-West en Loenen Kerklaan (langs ARK);
- Natuurontwikkeling Natte As;
- Natuurontwikkeling (realiseren EHS);
- Ontwikkelingsprogramma Groene Hart;
- Landinrichting Bodegraven-Noord en Lopikerwaard;
- Gebiedsgerichte project Linschoterwaard;
- Integraal Ontwikkelingsperspectief Hollandse IJssel;
- Landschapsontwikkelingsplan (LOP) voor de Groene Driehoek.

Aandachtspunten met strategische plannen en overig beleid

- De bescherming van het Groene Hart als Nationaal Landschap;
- Mogelijk verspreiding van verontreinigingen uit toemaakdekken door vernatting;
- In de Venen wordt onderzocht of functie het peil kan volgen in plaats van andersom; de resultaten van deze verkenning worden meegenomen in het nieuwe WHP;
- Middels GGOR afstemmen van waterhuishouding landbouw en omgeving;
- Bescherming drinkwaterwinning Kamerik;
- Zwemwaterlocatie Vinkeveense Plassen stelt eisen aan kwaliteit;
- De bescherming van het Groene Hart als Nationaal Landschap;
- Mogelijk verspreiding van verontreinigingen uit toemaakdekken door vernatting;
- Rekening houden met de nieuwe drinkwaterwinning bij Blokland in de Lopikerwaard.

Interactie oppervlaktewater en grondwater

De interactie tussen grondwater en oppervlaktewater is hier gering door de aanwezigheid van veen en klei. Uitzonderingen vormen de kwelgebieden in zandbanen en diepe droogmakerijen (Mijdrecht). Aandacht voor het optrekken van brak grondwater in diepe droogmakerijen waardoor de oppervlaktewaterkwaliteit verslechtert.

Bijlage 1

- Overzicht AVP projecten –

Bijlage 2

- Samenvatting beleid WHP -

Beschrijving functies Waterhuishoudingsplan

In dit hoofdstuk beschrijven wij ons beleid vanuit de invalshoek van de functies van het watersysteem. De verschillende functies leiden tot verschillende doelstellingen ten aanzien van de inrichting en het beheer van het watersysteem. In hoofdstuk 4 worden de doelstellingen per thema besproken. Deze zijn soms ook gerelateerd aan functies. De verspreiding van de verschillende functies over de provincie is aangegeven op de bijgevoegde functiekaart. De functiekaart is gebaseerd op ruimtelijke afwegingen uit het streekplan. De functies van het WHP en het streekplan komen grotendeels overeen. Enkele functies uit het streekplan zijn in het WHP nader uitgewerkt als er voor de inrichting en het beheer van het waterhuishoudkundige systeem afwijkende en/of specifieke doelstellingen gelden. Bijlage 2 gaat uitvoerig in op de relatie tussen functies in ons streekplan, onze provinciale milieuverordening (PMV) en dit WHP. Functietoekenning betekent voor de waterbeheerders primair een inspanningsverplichting om de bij de functies behorende doelstellingen te behalen. Als er belangen aanwezig zijn die tegenstrijdige wensen hebben ten aanzien van het watersysteem, moeten waterbeheerders zoveel mogelijk hieraan tegemoet komen met gerichte maatregelen. Van de waterbeheerders wordt veelal gevraagd om op lokaal niveau de belangen af te wegen. Hiertoe kunnen de waterbeheerders functies verder ruimtelijk en inhoudelijk uitwerken en detailleren in hun waterbeheersplannen (zie ook bijlage 2). De finale afweging van belangen maken waterbeheerders met name in peilbesluiten.

De functiekaart is gebaseerd op de huidige situatie en op vastgesteld beleid dat voor 2015 uitgevoerd zal worden. Beleid waarvan de uitvoering na 2015 gepland is, maar waarvoor nu al een ruimtelijk reservering noodzakelijk is, is ook opgenomen op de functiekaart. Bij de ontwikkeling van nieuwe functies, zoals natuur, geldt dat de doelstellingen van het waterbeheer gericht blijven op de huidige functie, tot daadwerkelijke functieverandering heeft plaatsgevonden. De tijdshorizon van 2015 sluit aan bij die van streekplan en de EKRW. Het Amsterdam-Rijnkanaal, het Lekkanaal, het Eemmeer en het zomerbed van Nederrijn en Lek worden beheerd door het Rijk. De functies voor deze watersystemen zijn bepaald in het *Beheerplan voor de rijkswateren*.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de gebiedsgerichte functies, de oppervlaktewaterfuncties en de aanduidingen op de functiekaart. Gebiedsgerichte functies hebben in tegenstelling tot oppervlaktewaterfuncties betrekking op relatief grotere gebieden, inclusief de oppervlaktewateren. De doelstellingen hebben niet alleen betrekking op het oppervlaktewater, maar ook op het grondwater. Aan aanduidingen zijn doelstellingen verbonden in het kader van het milieu- en ruimtelijke ordeningsspoor en/of het waterspoor. De op een aparte kaart weergegeven aanduidingen voor waterwinning en buitendijks gebied zijn onderdeel van de functiekaart.

Funcctie/aanduiding	OMSCHRIJVING/SPECIFIEKE DOELSTELLING VOOR HET WATERBEHEER
<i>Gebiedsgerichte functies</i>	
Landbouw	Inrichting en beheer primair gericht op landbouw
	Minimalisering van wateroverlast en vochttekorten² middels de GGOR³-systematiek. In diepe veenweidegebieden een maximale drooglegging van 60 cm (gemiddeld per peilvak), behoudens eerder gemaakte afspraken in het kader van de landinrichtingsprojecten Lopikerwaard en Eemland.⁴ In diepe veenweidegebieden geen vergroting van de drooglegging tenzij dit noodzakelijk is voor het duurzaam uitoefenen van de functie. Voldoende mogelijkheden voor de structurele beschikbaarheid en aan- en afvoer van water. Voldoende mogelijkheden voor de aan- en afvoer van water voor bestrijding van vorstschade voor specifieke in de waterbeheersplannen opgenomen gebieden Waterkwaliteit voldoet aan de geldende norm, ook in geval van overstorten en nooduitlaten. Binnen deze functie is lokaal de oppervlaktewaterfunctie waardevolle water- en oevernatuur toegekend.
Natuur	Inrichting en beheer primair gericht op natuur
	Afstemmen waterhuishouding op voor de natuur gewenste grond- en oppervlaktewaterregime (GGOR) in samenhang met de omgeving. Instandhouden en ontwikkelen van waternatuur in het water en op de oevers door aangepast beheer en onderhoud, met name op diepte houden van watergangen en verbetering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld door het weren van gebiedsvreemd water van slechtere kwaliteit. Verbetering van migratiemogelijkheden voor fauna en flora in het water en op de oevers. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van het hoogste niveau⁵.
Verweving natuur en landbouw	Inrichting en beheer primair gericht op natuur en/of landbouw. De afweging tussen natuur en landbouw is locatieafhankelijk. Deze functie kan in het waterbeheersplan gesplitst worden.
	Optimaal afstemmen waterbeheer op doelstellingen van beide functies. Hiervoor is lokaal maatwerk nodig. De afstemming heeft met name betrekking op verdroging en waterkwaliteit. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau en voor grotere natuurgebieden van het hoogste niveau.
Verweving natuur en waterrecreatie	Inrichting en beheer primair gericht op natuur en waterrecreatie.
	Doelstellingen van de functie natuur. Oppervlaktewaterpeil wordt mede afgestemd op waterrecreatie vanwege bereikbaarheid steigers en doorvaarhoogte van bruggen.
Oppervlaktewater voor drinkwater	Inrichting en beheer primair gericht op drinkwaterbereiding uit oppervlaktewater en natuur.
	Doelstellingen van de functie natuur. Beschikbaarheid van voldoende oppervlaktewater met een voldoende kwaliteit voor drinkwaterbereiding.
Stedelijk gebied ⁶	Inrichting en beheer primair gericht op bebouwing en infrastructuur
	Een voor bebouwing en infrastructuur gewenste grondwaterstand om zakking te voorkomen en droge voeten te houden (GGOR). Verbeteren van de belevingswaarde en de recreatieve waarde van het watersysteem. Streven naar een afkoppelingspercentage in 2020 van 20% in een gemiddelde situatie in bestaande wijken. Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het laagste niveau in bestaande wijken.
<i>Oppervlaktewaterfuncties</i>	
Natte ecologische verbindingzone	Gebieden of structuren die oppervlakte- en grondwaterafhankelijke planten en dieren de mogelijkheid

² Zoals eerder vermeld moet bij het opstellen van peilbesluiten onevenredige schade aan overige, niet specifiek aan de functie gekoppelde belangen voorkomen worden dan wel moet deze schade gecompenseerd worden.

³ GGOR staat voor Gewenst Grond- en Oppervlaktewaterregime. Zie verder hoofdstuk 4.2.

⁴ Diepe veenweidegebieden zijn gebieden met 80 cm of meer veen in de bovenste 120 cm. (Stiboka definitie).

⁵ Conform de systematiek van ecologische normdoelstellingen (END) van de provincie Utrecht. De doelstellingen inzake waterkwaliteit en ecologie worden aangepast en uitgewerkt in het kader van de EKRW. Totdat nieuwe normen gelden, gaan wij uit van het voldoen aan de bestaande normen.

⁶ Hier worden de doelen beschreven voor het waterbeheer in bestaand stedelijk gebied. In hoofdstuk 4.4 worden de doelen voor nieuw stedelijk gebied beschreven. Stedelijk gebied aangelegd na het jaar 2000 beschouwen wij als nieuw stedelijk gebied.

Functie/aanduiding	OMSCHRIJVING/SPECIFIEKE DOELSTELLING VOOR HET WATERBEHEER
	bieden zich te verplaatsen binnen de ecologische hoofdstructuur.
	• Bevorderen van de verspreiding en uitwisseling van flora en fauna tussen natuurgebieden (zowel bestaande als toekomstige). • Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau.
Waardevolle water- en oevernatuur ⁷	Inrichting en beheer gericht op natuur in water en op oevers.
	• Instandhouden en ontwikkelen van waternatuur in het water en op de oevers door aangepast beheer en onderhoud, zoals conserverend peilbeheer en het op diepte houden van watergangen, en verbetering van de waterkwaliteit, bijvoorbeeld door het weren van gebiedsvreemd water en het instellen van spuit- en mestvrije perceelsranden op basis van vrijwilligheid. • Voldoen aan de ecologische normdoelstellingen van minimaal het middelste niveau.
Zwemwater	Inrichting en beheer primair gericht op veiligheid en hygiëne van zwemmers.
	• Voldoen aan de kwaliteitsdoelstellingen in het Besluit kwaliteitsdoelstellingen en metingen in oppervlaktewater (Bkmo), het Besluit op de hygiëne en veiligheid van badinrichtingen en zwemgelegenheden (Bhvbz) en het Protocol cyanobacteriën.
Scheepvaart	Inrichting en beheer mede gericht op beroeps- en recreatievaart
	• Voldoendediepte en doorvaarthoogte van de vaarwegen. • Oevers bestand tegen golfslag van schepen. • Bedieningstijden van bruggen en sluizen op elkaar afgestemd.
Aanduidingen	
Gebied met diepe grondwaterstand	Deel van de Utrechtse Heuvelrug waar vegetatie afhankelijk is van regen en hangwater en waar infiltratie plaatsvindt. Speciale aandacht is vereist voor hoeveelheid en kwaliteit van infiltratiewater. Afkoppelen van verhard oppervlak kan hier helpen de grondwater voorraad aan te vullen.
Waterbergingsgebied	Gebied aangewezen in het streekplan en het reconstructieplan waar overtollig water tijdelijk kan worden geborgen om wateroverlast tegen te gaan. Conform streekplan en reconstructieplan blijven deze gebieden gevrijwaard van ontwikkelingen die inrichting voor waterberging in de weg staan.
Wateropgave nader in te vullen	Gebieden aangewezen in het streekplan, waar de wateropgave nader uitgewerkt gaat worden. De wateropgave heeft zowel betrekking op wateroverlast als op bodemdaling, watertekort en waterkwaliteit. Voor deze gebieden gelden geen nadere beperkingen ten aanzien van het ruimtegebruik. In deze gebieden zijn in het streekplan echter geen ontwikkelingen gepland die een eventuele inrichting voor waterberging onmogelijk maken. Aanwijzing van concreet begrensde gebieden vindt plaats in het kader van het streekplan. Concreet begrensde gebieden krijgen in de toekomst de functie waterbergingsgebied.
Buitendijkse gebieden	Inrichting en beheer primair gericht op het afvoeren en/of tijdelijk bergen van water en secundair op andere aanwezige functies. Het afvoerend en/of waterbergend vermogen van deze gebieden mag niet beperkt worden. Verder gelden de doelstellingen voor het huidige gebruik. Conform de beleidslijn Ruimte voor de rivier is intensivering van het ruimtegebruik niet toegestaan in het winterbed van Nederrijn en Lek.
Waterwinning	Terrein, waar het waterleidingbedrijf het grondwater wint; hier gelden strenge regels uit de PMV.
Grondwaterbeschermingsgebied	Beschermingsgebied rond het waterwingebied, gebaseerd op een verblijftijd van het grondwater van maximaal 25 jaar in de ondergrond. Hier gelden regels uit de PMV.
Boringsvrije zone	Beschermingsgebied rond het waterwingebied, gebaseerd op de bescherming van de kleilaag, waaronder wordt gewonnen. Hier gelden beperkt regels uit de PMV.
100 jaarszone	Beschermingsgebied rond een kwetsbaar grondwaterbeschermingsgebied, gebaseerd op een verblijftijd van het grondwater van maximaal 100 jaar in de ondergrond. Hier gelden geen regels uit de PMV, maar worden andere instrumenten ingezet
Veenweidegebied	Veenweidegebieden zijn gebieden met in de bovenste 80 cm van het bodemprofiel 40 cm of meer veen. Diepe veenweidegebieden zijn gebieden met 80 cm of meer veen in de bovenste 120 cm. In peilbesluiten voor deze gebieden is extra aandacht nodig voor het beperken van bodemdaling en het tegengaan van versnippering. In diepe veenweidegebieden wordt de maximale drooglegging beperkt tot 60 cm. (gemiddeld per peilvak). Zie verder hoofdstuk 4.2.

⁷ Deze functie is toegeedeeld aan watergangen en oevers met een bestaande of potentiële natuurwaarde op basis van onderzoek naar het voorkomen van soorten in de huidige situatie en in de afgelopen 25 jaar. Deze oppervlaktewaterfunctie is veelal gelegen in gebieden met de gebiedsgerichte functie landbouw. Het waterbeheer dient daar primair gericht te blijven op de landbouw. In deze gebieden vragen we van de waterbeheerder daarnaast extra aandacht voor de waardevolle water- en oevernatuur.

Bijlage 3

- Zwemwaterlocaties en ILG lijst verdrogingsbestrijding -

Plaatsnaam Locatie	Omschrijving
<i>Officiële zwemlocaties</i>	
<u>Vinkeveen</u>	Vinkeveense Plassen Eiland 1 Vinkeveense Plassen Eiland 2 (functie zwemwater nog niet toegekend) Vinkeveense Plassen Eiland 3 Vinkeveense Plassen Eiland 4 Vinkeveense Plassen Eiland 5 Vinkeveense Plassen Eiland 8
<u>Nieuwersluis</u>	Zwemlust
Breukelen	De Meent
Maarsse	Strandbad Maarsseveen
Groenekan	De Kikker
Bunschoten/Spakenburg	't Kleine Zeetje
De Meern	Strijkviertel
Utrecht	Speelvijver Voorveldse Polder
Woudenberg/Maarn	Henschotermeer
Houten	Rietplas
Vianen	Plas Helsdingen Plas Middelwaard Recreatiecentrum Everstein
Tull en 't Waal	't Waal, Dode arm Lek
Wijk bij Duurstede	Gravenbol, Dode arm Nederrijn
<i>Potentiële zwemlocaties</i>	
Utrecht:	Haarrijnse Plas (gereed ?)
Houten:	Plas Laagraven (gereed 2007?)
Tull en 't Waal:	Recreatieplas bij Tull en 't Waal (gereed ?)
Woerden	Plas Snel en Polanen (gereed ?)

ILG-LIJST

TOP gebieden	<u>UTRECHT MIDDEN EN WEST</u>
	<u>VHR GEBIEDEN:</u>
	1 Noorderpark
	2 Overlangbroek
	3 De Meije
	4 Botshol
	<u>NB-WET GEBIEDEN:</u>
	5 De Bijleveld
	6 Kamerikse Nessen
	7 Armenland Ruwel
	<u>LOPENDE GEBIEDSPROCESSEN:</u>
	8 Langbroekerweteringgebied
	9 Uiterwaarden Hollandse IJssel
	10 Bovenlanden Wilnis
	11 Marickenland deelproject 1
	<u>RECONSTRUCTIE GEBIED</u>
<u>VHR GEBIEDEN:</u>	
12 Hel en Blauwe Hel	
13 Groot Zandbrink	
14 Kolland	
<u>NB-WET GEBIEDEN:</u>	
15 Meeuwenkampje	
16 Schoolsteegse Bosjes	
<u>BIJZONDERE GEBIEDEN EHS:</u>	
17 Soesterveen	
16 Gentianenven & Pluismeer (De Stulp)	
19 Hazenwater	
20 Ingeborg	
21 Valse Bosjes	
<u>LOPENDE GEBIEDSPROCESSEN:</u>	
22 Landgoederen Groenraven-Oost (Blikkenburg, Rijnwijck, Lage grond)	
<u>GEBIEDEN WATEROVEREENKOMST</u>	
<u>RECONSTRUCTIE:</u>	
23 Moorsterbeek	
24 Landgoed De Boom	
25 Geerestein	
26 Landgoederenzone Maarn-Veenendaal (De Laan, Groot Zandschulp, Het Hek)	
27 Stoutenburg	
28 Prins Hendrikoord & Ewijckshoeve	
29 Groeneveld	
30 Groeper Bos	
31 Binnenveld	

Wateraccord/gebiedsafspraken

Kaarten

